

ПРАВНИ АСПЕКТИ В ТРАНСФУЗИОННАТА ПРАКТИКА. ЗАЩИТА ПРАВАТА И ЗДРАВЕТО НА ДОНОРИТЕ И РЕЦИПИЕНТИТЕ

Д-р Жанина Йорданова Иванова дм

УВОД

- ❖ Даряването на кръв и кръвни съставки е хуманен и доброволен акт на милосърдие и човешка солидарност, при който от дарителя безвъзмездно се взема кръв или кръвни съставки.
- ❖ Основни припципи при кръводаряване са:
  1. доброволност и безвъзмездност при даряването на кръв и кръвни съставки;
  2. защита на правата и здравето на донорите и реципиентите;
  3. равнопоставеност на донорите и реципиентите;
  4. рационална употреба на кръвта и кръвните съставки;
  5. самозадоволяване на страната с кръв и кръвни съставки.

ПРАВА НА ДОНОРИТЕ 1

- ❖ Донори на кръв или кръвни съставки могат да бъдат дееспособни лица на възраст от 18 до 65 години, които нямат медицински противопоказания за това.
- ❖ Интервалът от време между две стандартни вземания на кръв не може да бъде по-малък от 60 дни.
- ❖ Обстоятелствата относно кръводаряванията се установява чрез извършване на проверка в регистъра по чл. 36. от ЗККК
- ❖ Всеки кандидат- кръводарител дава писмено информирано съгласие и попълва декларация за здравословното си състояние.
- ❖ За получаване на съгласието на донора се предоставя на достъпен език информация за процедурата по вземане на кръв или кръвни съставки, за физиологичните промени, които настъпват в организма вследствие на това, за мерките за безопасност и за потенциалните рискове.

ПРАВА НА ДОНОРИ 2

При подбора на кандидатите за донори се определя дали лицето е в добро здраве, за да се защити неговото/нейното собствено здраве и да се защити реципиентът от предаване на заболявания или медикаменти, които биха могли да го увредят. Извършват се следните процедури за подбор:

1. Извършва се проверка в информационната система по ЕГН за предшестващи вземания на кръв, резултати от изследвания за кръвна група и трансмисивни инфекции. При отклонения в изследванията от предшестващи вземания на кръв или кръвни съставки донорът се отстранява.
2. На всички кандидат-донори се предоставя задължително писмена или устна информация на достъпен за широката общественост език за:
  - 2.1. естеството на кръвта, процедурата по вземане на кръв, съставките, които се получават от цяла кръв или чрез афереза, и значението им за пациентите;
  - 2.2. причините за извършване на преглед, вземане на анамнестични данни, изследвания на единиците и значение на "информирано съгласие" (за алогенно и за автоложно вземане на кръв);
  - 2.3. възможността за самоотлагане, временно и постоянно отлагане, както и причините защо определени лица не трябва да дават кръв или кръвни съставки, ако съществува някакъв риск за реципиентите (при алогенно вземане на кръв);

ПРАВА НА ДОНОРИ 3

- 2.4. възможността за отлагане и причините защо процедурата по вземане на кръв няма да се извърши, ако съществува здравословна опасност за човека, било като донор или реципиент на автоложна кръв или кръвни съставки (при алогенно вземане на кръв);
- 2.5. причините, поради които някои лица не трябва да дават кръв, което би могло да увреди здравето им;
- 2.6. естеството на процедурите, свързани с алогенно или автоложно вземане на кръв, и свързаните с тях съответни рискове; за автоложно вземане на кръв възможността автоложната кръв или кръвни съставки да се окажат недостатъчни за предполагаемите нужди за преливане;
- 2.7. възможността донорите да променят намеренията си за даване на кръв преди започване на процедурата или възможността за оттегляне или самоотлагане по всяко време на процеса на даване на кръв, без излишно смущение или неудобство;
- 2.8. причините, поради които е важно донорите да информират организацията, взела кръвта, за всяко последващо събитие, поради което всяка взета по-рано единица кръв може да се окаже неподходяща за преливане;

ПРАВА НА ДОНОРИ 4

2.9. отговорността на организацията, взела кръвта, да уведоми донора чрез подходящ механизъм, ако резултатите показват някои отклонения от значение за здравето на донора;

2.10. защо неизползваните автоложни единици кръв и кръвни съставки ще бъдат отстранени и няма да бъдат прелети на други пациенти;

2.11. че резултатите от изследванията на вирусни маркери, като HIV, HBV, HCV или други важни трансмисивни инфекции, ще доведат до отстраняване на донора и унищожаване на взетата единица;

2.12. за възможността донорите да задават въпроси по всяко време;

2.13. за необходимостта донорите, които извършват професионално или любителски рискови дейности (пилотиране на самолети, управление на автобуси и влакове, работа с кранове, качване на подвижни стълби или скелета, делтапланеризъм, катерене и гмуркане), да изчакат най-малко 12 h преди да се върнат към дейността си

ПРАВА НА РЕЦИПИЕНТИТЕ 1

- ❖ Преливане на кръв или кръвни съставки се извършва при спазване правата на пациента и след получаване на писмено информирано съгласие от него, за което му се предоставя на достъпен език информация за:
  1. причините за преливане на кръв или кръвни съставки;
  2. целта на преливането и очаквания резултат;
  3. възможните нежелани реакции и потенциалните рискове, свързани с преливането на кръв или кръвни съставки;
  4. съществуващите алтернативи и рисковете, произтичащи от тях.
- ❖ Когато пациентът е недееспособен, информираното съгласие по ал. 1 дава неговият законен представител или попечител.

ПРАВА НА РЕЦИПИЕНТИТЕ 2

- ❖ Преливане на кръв или кръвни съставки без получаване на информирано съгласие може да бъде извършено, когато е застрашен животът на пациента и:
  1. физическото или психичното му състояние не позволява получаване на информирано съгласие;
  2. пациентът е недееспособен и не е възможно своевременно получаване на съгласие от законния му представител или попечител.
- ❖ Решението и мотивите за причините за кръвопреливане се отразяват в медицинската документация на пациента от лекаря, назначил преливането.

ПРАВА НА РЕЦИПИЕНТИТЕ 3

- ❖ Пациентът, съответно законният му представител или попечител, може да откаже преливане на кръв или кръвни съставки по всяко време на лечението.
- ❖ Отказът се удостоверява с подписи на лицето и на лекуващия лекар или на лекуващия лекар и на свидетел, ако лицето откаже да се подпише.
- ❖ Когато лицето е непълнолетно, писмено информирано съгласие се взема от законния представител или попечител на непълнолетния.
- ❖ Забранява се разпространяването на данни, позволяващи идентифициране на реципиента.

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО

Д-р Жанина Йорданова Иванова дм

